

זה בורר פרק שלישי סנהדרין

כת.

עין משפט ג'ר מצוה

נא מ"י פ"כ מהל' עדות
הלכה א' סמך עשין כ'
[טו"ט"מ ס"י לתן:]
גב ב' מ"י שם פ"כ"ה הלכה
ז [טור שם טו"ט"ע:
ח"מ ס"י ומכח פ"ג מהל'
ג' ג' מ"י פ"ג מהל'
עדות הלכה טו סמך
לחון רטו טו"ט"ע ח"מ
למן ספק יוד:
ג' ד' ה' ז' ח' ט' ע' פ' ס' ש' ת'
ד טו"ט"ע שם ספק ז':

תורה אור השלם

1. לא יומתו אבות על
בנים ובנים לא יומתו על
אבות איש בהטאו
ויקראו: דברים כד טז
2. משפט אחד יהיה
לכם כפי פארוך יהיה פי
לכם יי אלהיכם:
ויקרא כד טז

רבינו הגאון

וביתו בנו ועשו חתנו לא
יעידו לי. אף אני יעקב
ודאובן בני ושכח חתני לא
נעיד לו ואקשינו אמאי
הוא ראובן שלישי הוא כי
הוא בן יעקב בן יצחק
וישמעאל דהוא ראשון
שהוא יצחק אחים והן
וראובן
לישמעאל יבא שלישי
בראשון ולא עשנו
במשנתו שהן פסולין
אלא הן וביניהן שני
בראשון ושני בשני שלישי
בראשון לא תנן שהוא
פסול. ושקלין וטרין
דבריהם פשוטין הן.
ואסיקא דב במשנת ר'
אלעזר אמר דהניא ר'
אלעזר חתנו כשם שאחי
לי הוא ויעיד לי הוא ובנו
וחתנו ב' ואקשינו והא
רב אכשר שלישי בשני.
ופרקי' רב סבר לה כוותיה
בהא דתנא אחי אבא לא
יעיד לי הוא ובנו וחתנו
ופליג עליה בחדא דרב
סבר שלישי בשני כשר
וכן הלכה דר' אלעזר אמר
כי בן אחי אבא לא יעיד
לי הוא ובנו וחתנו כלומר
שלישי בשני פסול ולית
הלכתא כוותיה מאי טעמא
דרב דייק ובנים כלומר
ובנים שהבנים בלבד
פסולין כמו אבותם
ולמעלה מהן כשר דייק
ר' אלעזר אמר מדלא
כתיב לא יומתו אבות על
פי בנים אלא ובנים
שמעינן מינה כי בנים
כאבות מה אבות הן
ובניהן פסולין אף בניהן
הן ובניהן פסולין זה דור
שלישי. אמר ר' י' אחי
חמותי לא יעיד לי וכן אחי
חמותי וכן אחות חמותי
לא יעיד לי. פי' אחי
חמותי הוא חתן בעל
אחותי בן אחי חמותי הוא
חתן בעל אחות אביו בן
אחות חמותו הוא חתן
בעל אחות אמו וזהו
שמינו בעל אחותו ובעל
אחות אביו ובעל אחות
אמו הן ובניהן וחתניהן
(ובן) אחי חמיו בן אחי
חמיו בן אחות חמיו הוא
חתן אחיו בן אחי חמיו
הוא חתן אחי אביו בן
אחות חמיו הוא חתן אחיו
בן אחי חמיו הוא חתן

מאי חתנו דקתני מתני' חתן בנו. תימה א"כ מתני' דקתני גיטין
וזנו ומתנו היינו חתן בנו אלמלא חתן בן אחות אשתו פסול
הא אפי' חתן בן אשתו כשר דקתני חורגו כלדו וי"ל דכיון דחתנו
הוי חתן בנו איכא למימר דחורגו לאו למעוטי בן חורגו וחתן חורגו
אלא אמת למעוטי בן בן חורגו וחתן
בן חורגו: **שמונה אבות שהן**
כ"ד. איכא טובא דחדא ניהו אלף
לפוס ריהטא דמתני' קחשיב:
תלתין ותרתין הוו. הא ללא
קאמר ארבעים הוו הם
וזנייהם ומתניהם וחתן זנייהם וזני
זנייהם משום דלא קתני ליה זנייהם
זמתני' אי נמי שם חמנות חד הוא:
"תלתין ותרתין הוו. פי' הקונט'
דחתן זנייהם לא חשיב
דשם חמנות חדא הוא ור"י אומר דבני
זנייהם לא חשיב משום דלא קתני
ליה זמתני' זנייהם):

ביון דמעלמא אחי בידור אחר דמי.
פ"ה והא ללא קאשי' ליה
לרז כיון דלמרת כדור אחר דמי
אמאי פסול חתנו לחאי זנייהם הוה ליה
רזיני צרלשון משום דקשי' ליה
מילתא אחריתי והקשה הר"ר יוסף
אחי הר"ר להר"ר דלמאי לא מקשי
לרז דלכשר ג' זשני דקאמר אחי
אבא לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו
וחתנו כדור אחר דמי א"כ פסול שלישי
זשני ומרין הר"ר אה"ר דהוה מני
לאקשיי הכי אלף משום דקשי' ליה
מילתא אחריתי לא אסיק אדעתיה
דהכי נמי מרין זשנייהם הקונטרס:
רב דאמר בר' ארעור. אומר ר"מ
דכן הלכה לשלישי צרלשון

פסול כדמוכח צ"י יש נוחלין (ב"ב ד' קמח:
ושם) הלכה ליה ר' אבא לרז יוסף צר
חמא דלכה שלישי בשני כשר ומשפט
הא צרלשון פסול ואומר הס"ס דהכי
הלכתא וצירושלמי נמי אמרי' משה
מהו להעיד זשנייהם פנחס ואמר ר'
יוסין כשר ומדנקט אשת פנחס
משמע דלפנחס לא יעיד דהוה שלישי
צרלשון והא ללא אמרינן אשה
כצעלסא כי הכא זשנייהם חורגו משום
דהתם איתפלג דרס':

גיסו
לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

אשכחן אבות לבנים ובנים לאבות וכ"ש
אבות להרדי בנים לבנים מנלן א"כ ליכתוב
קרא לא יומתו אבות על בן מאי בנים
דאפילו בנים להרדי אשכחן בנים להרדי
בנים לעלמא מנלן אמר רמי בר חמא סברא
הוא ברתניא *אי' העדים נעשין זוממין עד
שיזומו שניהן ואי ס"ד בנים לעלמא כשרין
נמצא עד זומם נהרג בעדות אחיו אמר ליה
רבא וליטעמך הא *דתנן בשלשה אחין וא'
מצטרף עמהן הרי אלו ג' עדיות והן עדות
אחת להזמה נמצא עד זומם משלם ממון
בעדות אחיו אלא הזמה מעלמא קאתי ה"ג
הזמה מעלמא קאתי אלא א"כ ליכתוב קרא
ובן על אבות אי נמי הם על אבות מאי
ובנים אפילו בנים לעלמא אשכחן קרובי
האב קרובי האם מנלן אמר קרא אבות
אבות תרי זימני אם אינו ענין לקרובי האב
תניהו ענין לקרובי האם אשכחן לחובה
לזכות מנא לן אמר קרא יומתו תרי
זימני אם אינו ענין לחובה תניהו ענין
לזכות אשכחן בדיני נפשות בדיני ממונות
מנלן אמר קרא *משפט אחד יהיה לכם
משפט השווה לכם אמר רב אחי אבא לא
יעיד לי הוא ובנו וחתנו אף אני לא אעיד
לו אני ובני וחתני ואמאי הו"ל שלישי
בראשון ואנן ישני בשני תנן ישני בראשון
תנן שלישי בראשון לא תנן מאי חתנו
דקתני במתניתין חתן בנו וליתני בן בנו
מילתא אגב אורחיה קמ"ל דבעל כאשתו
ואלא הא דתני רבי חייא שמונה אבות
שהן עשרים וארבעה הני תלתין ותרתין
הוי אלא לעולם חתנו ממש ואמאי קרי ליה
חתן בנו כיון דמעלמא קאתי כדור אחר דמי
אי הכי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר
שלישי בשני אלא רב דאמר כרבי אלעזר
דתניא רבי אלעזר אומר כשם שאחי אבא
לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו כך בן אחי אבא

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

לא יעיד לי הוא ובנו וחתנו ואכתי הוה ליה שלישי בשני ורב אכשר שלישי
בשני רב סבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא מאי טעמא דרב דאמר קרא
לא יומתו אבות על בנים ובנים לרבות דור אחר ורבי אלעזר על בנים אמר
רחמנא פסולי דאבות שדי אבנים אמר רב נחמן אחי חמותי לא יעיד לי בן אחי
חמותי לא יעיד לי בן אחות חמותי לא יעיד לי ותנא תונא בעל אהרות
ובעל אהרות אביו ובעל אהרות אמו הן ובניהן וחתניהן אמר רב אשי כי
הוינן בן עולא איבעי לן אחי חמיו מהו בן אחי חמיו מהו בן אחות חמיו מהו
אמר לן תניתוה אחיו ואחי אביו ואחי אמו הן ובניהן וחתניהן רב איקלע למזבן

(א) מכות ה' ע"ש תוספתא
סנהדרין פ"ד § 3 ב"ב ט'
(ג) [מכות לג. כ"ק פ"ג:]
(ד) [מ"ב, ט] (ו) [ז"ל בע"מ:]
(ו) [עין ש"ל ורש"י:]
(ז) רש"ל כגז ה' הידור
(ח) [ס"ס:]

מוסף רש"י

עד שיוזמו שניהן.
דכתיב וזנה עד שער העז,
ואמר מר (טו"ט ז' כ)
מקום שאלמך עד הרי כלן
ע"ש ד' פסולין ל' המזבן
אחד וכתובתו וכו' חזינה
(ט) שלשה אחין ואחד
מצטרף עמהן. דהיינו אח
לשנה אח לשנה ואחד עם
האם, שאזנו אחד מעיד עם
סולן (רש"י ב"ב טו). הרי
אלו ג' עדיות. ולהכי כשר
עדוק, דאשתא דקא מסתד
היא לא מקסידה היא ואין
כלן ע"ש קרובים
בעדות אחת (טו). והן
עדות אחת ואחד ששם
חזמו משלשין זנייהם וגם
אין יוזמין עד שיוזמו סולן
(טו).

רבינו הגאון

בנים להרדי כגון ראובן
ואליפו להרדי מנא לן
ופשטינן אם כן ליכתוב לא
יעידו אבות על הבן אמאי
כתב בנים ללמד שאפילו
בנים להרדי ערוהו בטלה.
בנים לעלמא מנא לן כגון
עדות ראובן ואליפו
עלמא שערוהו בטלה.
ובא רמי בר חמא
למיפשה מעידי' וזוממין
רבא ודחא מהא דתנן
ב' זוקת הבתים ג' אחין
וא' מצטרף עמהן כו'
במשפט מהו לן כגון
לעלמא כשרין הן לכתוב
קרא לא יומתו אבות על
בנים והן לא יומתו על
אבות ובנים לפה לי אלא
אפי' בנים לעלמא פסולין.
אשכחן אחי אביו ובן אחי
אמו אחי אמו ובן אחי
(אמו) [אביו]. ששינו
במשנתו מנא לן ופשוטין
מכתיבי אבות אביו תרי
זימני דלא צריך הדוה ליה
למכתב לא יומתו אבות
על בנים ובנים לא יומתו
עליו. אבות דהתב
רחמנא תרי זימני לפה לי
אם אין לו ענין לקרובי
האב נתנו ענין לקרובי
האם. אשכחן שערוהו
בטלה לחובה מדרכתיב אם
יומתו עדות הקרובים או
יעידו [לזכות] להרדי או
לעלמא מניין כי עדותן
בטלה ופשוטא מדרכתיב
יומתו תרי זימני לפה לי
דהוה ליה למכתב לא
יומתו אבות על בנים
ובנים על אבות יומתו
יומתו תרי זימני לפה לי
אלא אם אינו ענין לחובה
דלא הוה צריך ליה נתנו
ענין לזכות ובדיני נפשות
והוה הדין לדיני ממונות
דכתיב משפט אחד יהיה
לכם: אמר רב (אחא)
[הוא] אבא לא יעיד לי
[ואני] ובנו וחתנו אף (אבא)
[אני] לא אעיד לו אני ובני
וחתני. פי' כגון יעקב
אביו בן יצחק אומר
ישמעאל שהוא אחי אבי